

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра гігієни та екології №1

2021-2022 навчальний рік

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«Військова гігієна»

Нормативний чи вибіркового освітній компотнент: нормативний

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 222 «Медицина»
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) другого
(магістерського) рівня вищої освіти

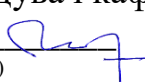
Курс 4

Сілабус навчальної дисципліни
затверджений на засіданні кафедри
гігієни та екології №1

Схвалено методичною комісією ХНМУ
з проблем громадського здоров'я
(назва)

Протокол від
27 серпня 2021 року № 1

Протокол від
01 вересня 2021 року №2

Завідувач кафедри
 Коробчанський В.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Голова
 Огнєв В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

27 серпня 2021 року

01 вересня 2021 року

Інформація про викладачів

Розробники силабусу:

д.м.н., проф. Коробчанський В.О.,

к.м.н., доц. Олійник Ю.О.

к.м.н., доц. Старусева В.В.

Дані про викладачів, що викладають дисципліну

Всі викладачі володіють науковими знаннями в області військової гігієни, вони хороші методисти, які володіють методами і методиками, що дозволяють надавати навчальні матеріали у вигляді системи пізнавальних завдань, вирішення яких направлено на оволодіння змісту вивчення нашої дисципліни

Коробчанський Володимир Олексійович, професор, доктор медичних наук

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, психогігієна, Public health

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihieny2@kntmu.edu.ua

Консультації понеділок 15.30-17.00

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

Олійник Юлія Олександрівна, кандидат медичних наук, доцент

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, психогігієна, вплив факторів оточуючого середовища на здоров'я дитини

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihieny2@kntmu.edu.ua

Консультації Згідно з розкладом за попередньою домовленістю

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

Старусева Вікторія Вадимівна, кандидат медичних наук, доцент

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, психогігієна, вплив факторів оточуючого середовища на здоров'я дитини

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihieny2@kntmu.edu.ua

Консультації Згідно з розкладом за попередньою домовленістю

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

Боярський Мирослав Романович, кандидат медичних наук

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, вплив факторів оточуючого середовища на здоров'я дитини

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihieny2@kntmu.edu.ua

Консультації Згідно з розкладом за попередньою домовленістю

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

Мокрякова Марина Іванівна, асистент

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, вплив факторів оточуючого середовища на здоров'я дитини

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihieny2@kntmu.edu.ua

Консультації Згідно з розкладом за попередньою домовленістю

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Гігієна та екологія з гігієною дитячого та підліткового віку» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Педіатрія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності 222 «Медицина»

Опис дисципліни: Військова гігієна, як навчальна дисципліна базується на знаннях з загальної гігієни, загальновійськової підготовки, організації медичного забезпечення військ; яка закладає основи теоретичних знань та практичних навичок з організаційних, загальних та окремих питань військової гігієни при надзвичайних ситуаціях мирного часу та воєнний час, санітарного нагляду і медичного контролю в обсязі, необхідному для виконання функціональних обов'язків при надзвичайних ситуаціях мирного часу та на воєнний час.

Навчальна дисципліна є основою використання позитивних оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я військовослужбовців, загартування організму; закладає основи вивчення студентами навколишнього екологічного середовища, як джерела етіологічних факторів ризику виникнення і розповсюдження захворювань, та на підставі цього розробляє заходи щодо профілактики захворювань.

Предмет навчальної дисципліни є вивчення впливу факторів навколишнього середовища на людину, розвиток і стан здоров'я дітей і підлітків, оцінка факторів ризику для здоров'я та обґрунтування заходів, спрямованих на попередження захворювань, забезпечення оптимальних умов існування, зміцнення здоров'я і подовження життя людини.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння базових дисциплін з біоорганічної та біологічної хімії, фізіології, патологічної фізіології, внутрішньої медицини та ін.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://31.128.79.157:8083/course/view.php?id=2901>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «військова гігієна» є вивчення та засвоєння принципів і засобів захисту, організації та планування медичного забезпечення населення за умов надзвичайних ситуацій мирного часу на воєнний час, планування дій з організації медичної допомоги населенню і проведення санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів в екологічно несприятливих регіонах при надзвичайних ситуаціях та під час війни. Вивчення змін, що відбуваються внаслідок реорганізації і розбудови Збройних сил України, змін поглядів на ведення бойових дій, застосування сучасних видів зброї, накопичення досвіду роботи військово-медичної служби під час виникнення локальних воєнних конфліктів. Метою вивчення навчальної дисципліни «військова гігієна» є також зміцнення та збереження здоров'я військовослужбовців.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «військова гігієна» є закладення теоретичних основ військової гігієни, як науки та відпрацювання практичних навичок щодо профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України; проведення запобіжного та поточного санітарного нагляду за розміщенням, водопостачанням, харчуванням, лазнево-пральним обслуговуванням та умовами праці військовослужбовців; опанування лабораторних методів дослідження; використання сприятливих оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я військовослужбовців, загартування організму, тощо.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральні: здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні спеціалізовані задачі в нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності в мультидисциплінарному контексті на основі концептуальних знань, що включають сучасні наукові здобутки у галузі охорони здоров'я, із здатністю зрозумілого і аргументованого донесення висновків до фахівців і нефахівців, а також є основою для оригінального мислення, продовження навчання з високим ступенем автономії та проведення досліджень.

загальні: здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професії; здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді, навички міжособистісної взаємодії; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність оцінювати та забезпечувати якість робіт, які виконуються; визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків; здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись другою мовою. Універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку.

- **спеціальні (фахові, предметні):** здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума; здатність до планування і проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів; здатність до проведення евакуаційних заходів; здатність до планування профілактичних заходів.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання: здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю у військовій медичній галузі на відповідній посаді;

здатність здійснювати оцінку санітарно-гігієнічного стану навколишнього середовища з метою визначення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів; здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі; сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills)**

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 1	Напрямок підготовки 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин – 30	Спеціальність: 222 «Медицина» (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		4-й	-й
		Семестр	
		8-й	-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 15 самостійної роботи студента – 15	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «магістр»	Лекції	
		5 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		15 год.	год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: залік	

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Основи організації санітарно-гігієнічних заходів у Збройних Силах України та інших військових формуваннях при надзвичайних ситуаціях мирного часу і на воєнний час. Гігієна польового розміщення військ та населення. Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за водопостачанням особового складу Збройних Сил України та інших військових формувань, населення у польових умовах.	2	Онлайн-лекція в синхронному форматі
2	Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за харчуванням особового складу Збройних Сил України та інших військових формувань, населення у польових умовах	2	Онлайн-лекція в синхронному форматі

3	Гігієна праці особового складу Збройних Сил України та інших військових формувань при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій мирного часу і на воєнний час.	2	Онлайн-лекція в синхронному форматі
	Всього годин	5	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1				
2				
	Всього годин			

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Організація і проведення санітарного нагляду за польовим розміщенням військових і цивільних формувань при надзвичайних ситуаціях та в умовах війни. Гігієна польового розміщення військ та населення.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, імітаційна гра, кейс-метод	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
2	Організація та проведення розвідки джерел водопостачання при надзвичайних ситуаціях та під час війни. Оцінка якості води польовими методами. Медичний контроль за водопостачанням. Санітарний нагляд за очищенням, знезараженням води у польових умовах.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
3	Організація і проведення медичної експертизи води та продовольства у польових умовах при надзвичайних ситуаціях та в умовах застосування зброї масового ураження. Дезактивація води та продовольства у польових умовах.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь

4	Організація і проведення санітарного нагляду за повноцінністю та безпечністю харчування військових і цивільних формувань при надзвичайних ситуаціях та в умовах війни. Харчування військовослужбовців наземних військ, авіації та на кораблях. Проведення розслідування випадків харчових отруєнь.	2	-«-»	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
5	Гігієна праці особового складу Збройних сил України при обслуговуванні об'єктів озброєння, військової техніки, радіолокаторних станцій, в авіації та на кораблях.	2	-«-»	усне опитування (індивідуальне і фронтальне);
6	Залік	2	-«-»	усне опитування
	Всього	10		

2.2.4. Лабораторні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1				
2				
	Всього годин			

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Контроль за лазнево-пральним обслуговуванням військ. Збирання та видалення нечистот та відходів. Порядок збирання та поховання загиблих. Обов'язки військово-медичної служби.	2		творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
2	Обов'язки різних служб з організації водопостачання особового складу Збройних сил України у польових умовах.	2		-«-»
3	Особливості організації харчування в авіації та військово-морських силах України.	2		-«-»
4	Гігієнічні особливості праці медичних	2		-«-»

	працівників військових частин та особового складу військово-медичних закладів Збройних сил України у воєнний час та при ліквідації наслідків надзвичайних станів. особливості праці в авіації та військово-морських силах України.			
5	Підготовка до практичних занять	7		-«-»
	Всього	15		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання здобувачів вищої освіти проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти у ХНМУ» (Наказ ХНМУ №181 від 21.09.2021)

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою.

13.1 Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД)

Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Таблиця 1.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		

4.45-4,46	178	3.67-3,69	147
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139

13.4 Технологія оцінювання дисципліни

3.2. Питання до заліку та іспиту:

3.3. Контрольні питання до самостійної роботи

1. Гігієнічні вимоги до земельних ділянок для розміщення військово-авіаційних формувань та до планування цих ділянок.
2. Особливості мікроклімату та хімічного складу повітряного середовища в польових житлах, фортифікаційних спорудах тощо;
3. Гігієнічне, епідеміологічне значення, вимоги до питної води та їх особливості у воєнно-польових умовах, при інших надзвичайних ситуаціях, норми польового водопостачання військових і цивільних формувань.
4. Обов'язки різних служб з організації водопостачання особового складу формувань, військ та населення.
5. Організація та проведення розвідки джерел води; показники якості питної води, методи їх дослідження, нормування.
6. Організація та порядок проведення медичної експертизи води у польових умовах при надзвичайних ситуаціях та в умовах застосування зброї масового ураження, засоби дезактивації води в польових умовах.
7. Методи профілактики аліментарних захворювань, харчових отруєнь.
8. Гігієнічна характеристика та вимоги до якості харчових продуктів.
9. Організаційно-штатні формування та лабораторні засоби медичної служби формувань по проведенню експертизи продовольства у польових умовах.
10. Організація та проведення медичної експертизи продовольства у польових умовах при надзвичайних ситуаціях та в умовах застосування зброї масового ураження.
11. Засоби дезактивації продовольства в польових умовах.
12. Основні шкідливі та небезпечні фактори, що визначають умови праці при обслуговуванні об'єктів озброєння і військової техніки.
13. Методи та засоби профілактики несприятливої дії шкідливостей в окремих спеціальних родах військ.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

3.6. Правила оскарження оцінки

Апеляція магістра щодо оцінки (кількості балів), отриманої на диференційованому заліку у ХНМУ, повинна подаватись особисто не пізніше

наступного робочого дня після оголошення оцінки. Апеляція розглядається не пізніше наступного дня після її подання у присутності магістра.

Додаткове опитування магістра при розгляді апеляцій не допускається. Порядок подання і розгляду апеляції повинен бути оприлюднений та доведений до відома магістра не пізніше ніж 7 днів до початку іспитів.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги дисципліни. Очікується, що магістри відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри)

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у магістрів виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надає на першому практичному занятті.

Під час лекційного заняття ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально. Активна участь під час обговорення в аудиторії, магістри мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від магістрів очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка. Магістрам важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Використання електронних гаджетів. Використання електронних гаджетів є основним і потужним інформаційним джерелом до вивчення курсу, адаптивним до сучасних вимог і сприяє входженню в сучасний європейський освітній простір. Гаджети забезпечують постійний зворотній зв'язок: «викладач- магістр», «магістр-магістр», «магістр-група магістрів».

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Організація інклюзивного навчання в закладах вищої освіти здійснюється згідно з наказом ХНМУ № 203 від 22.06.2018 «Про затвердження порядку супроводу (надання допомоги) осіб з обмеженими фізичними можливостями, громадян похилого віку, інших маломобільних груп населення під час перебування на території (в приміщеннях) ХНМУ.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни. Активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи згідно з навчальним планом.

Заохочення та стягнення. Додаткові бали за участь в наукових конференціях, проведення наукових досліджень, публікації статей та тез, виконання додаткових завдань тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Науково-педагогічні працівники кафедри дотримуються етичних принципів академічної доброчесності, а саме посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримуються норм законодавства про авторське право; надають достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Викладачі кафедри гігієни та екології №1 не порушують академічну доброчинність (не займаються академічним плагіатом, фабрикацією, обманом, хабарництвом).

Кафедра гігієни та екології № 1 підтримує **нульову толерантність** до плагіату. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Бондарь С., Гут Т., Гут Р. Гігієна та епідеміологія в системі військово-медичної підготовки та медицини надзвичайних ситуацій. Практична медицина. Медицина. 2018. 344 с.

Військова екологія: підручник [за ред. проф. М.І. Хижняка]; К.: УВМА, 2015. 656 с.

Бідненко Л.І., Вороненко В.В., Хижняк М.І., Нарожнов В.В. Санітарно-гігієнічне забезпечення польового водопостачання військ: Навчальний посібник. К. РВВ УВМА, 2004. 91 с.

Пашко К.О. Військова гігієна з гігієною при надзвичайних ситуаціях. Тернопіль; Укрмедкнига, 2005. 312 с.

Хижняк М.І., Крушельницький О.Д., Бідненко Л.І. Військова гігієна та військова епідеміологія. Навчальний посібник. К.: УВМА, 2008. 740 с.

Про внесення змін до норм харчування військовослужбовців збройних Сил та інших військових формувань: Постанова КМУ від 22.07.2016 р. № 470. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/470-2016%D0%BF>

Наказ Міністерства України від 09.02.2016 р. №62 «Про затвердження Інструкції з організації продовольчого забезпечення Збройних Сил України »

Наказ Міністерства Внутрішніх Справ України від 03.07.2014 р., №632 «Про затвердження Положення про продовольче забезпечення у Державній службі України з надзвичайних ситуацій».

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3185>

2. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.

3. <http://nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

3. <http://korolenko.kharkov.com> – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка.

4. <http://www.education.gov.ua> – офіційний сайт МОН України.

8. ІНШЕ